

Przegląd Farmaceutyczny

Biuletyn informacyjny
Gdańskiej Okręgowej
Izby Aptekarskiej

ISSN 1426-4102

MARZEC 2005

Nr 154

Srebrny jubileusz

HONOROWE MUZEUM FARMACJI POMORZA

Towarzystwa Naukowego PTFarm. O./Gdańsk*

SREBRNY
JUBILEUSZ

To dzieło – dar jest zasługą wielu ludzi, ale przede wszystkim dr. farm. Aleksandra Drygasa – jednego z opiekunów naukowych Izby Pamiątek oraz gdańskiego PZF „Cefarm” Gdańsk z jego ówczesnym dyrektorem mgr. farm. Zbigniewem Błaszczkiem i zastępcą mgr farm. Janiną Kruszczyńską-Szymurą z całym personelem administracyjno-technicznym, a także zarządu XIV kadencji oddziału gdańskiego PTFarm. z prezesem prof. dr. hab. Michałem Nabrzyskim.

Jedne z pierwszych obiektów kultury materialnej farmacji zabezpieczono już pod koniec lat czterdziestych XX wieku w Zakładach: Farmakognozji (kier. prof. dr J. Kołodziejski), Technologii Środków Leczniczych (kier. prof. dr Jerzy Tułeczki), Farmacji Stosowanej (p.o. kier. adiunkt mgr farm. Czesław Fink-Finowicki) i innych jednostkach Wydziału Farmaceutycznego wówczas Akademii Lekarskiej w Gdańsku, a także w niektórych aptekach Pomorza.

Izba Pamiątek Farmaceutycznych powstała 16 września 1979 roku w aptecce nr 52 PZF „Cefarm” w Gdańsku (1, 4), którą kierowała

i kieruje nadal mgr farm. Stefania Gdaniec, opiekując się zbiorami muzealnymi. Kustoszami w krótkich odstępach czasu byli dr farm. A. Drygas i mgr hist. Krzysztof Berenthal. Przekształcenia w farmacji aptecznej w latach dziewięćdziesiątych XX wieku spowodowały, że mgr Stefania Gdaniec po sprywatyzowaniu wspomnianej apteki zbiory honorowo zabezpiecza teraz jako właścicielka apteki „Ratuszowa”. Zbiory te w 1992 roku po wielu staraniach (8) zostały nieodpłatnie przekazane przez Dyрекcję PZF „Cefarm” Gdańsk dla Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego Oddział w Gdańsku (9, 10).

* Jest to aktualna nazwa Muzeum Farmacji w Gdańsku (13)

Fakt zgromadzenia w drugiej połowie XX wieku wielu cennych zabytkowych obiektów kultury materialnej farmacji z zakresu wszystkich specjalności przez farmaceutów i ich sympatyków, miłośników historii, muzealiów i archiwaliów członków PTFarm. Oddział w Gdańsku zmobilizował grupę inicjatywną na czele z prof. dr. hab. Feliksem Gajewskim do zorganizowania Muzeum Farmacji Pomorza Gdańskiego. Posiedzenie grupy odbyło się 10 listopada 1992 roku w aptece „Ratuszowa” w Gdańsku (11) w składzie prof. dr hab. Andrzej Regosz, doc. dr hab. Feliks Gajewski, dr farm. Aleksander Drygas, dr farm. Stanisław Vogel, mgr farm. Stefania Gdaniec, mgr farm. Jan Mońko, mgr farm. Janina Kryszczyńska-Szymura (12).

Wielokrotne starania o środki na ten cel nie powiodły się, wobec tego postanowiono utworzyć muzeum pod wyżej podaną nazwą,

które funkcjonuje już 25 lat dzięki wspaniałym darczyńcom i wolontariuszom, miłośnikom historii i obiektów muzealno-archiwalnych naszej profesji, którym serdecznie dziękujemy za wsparcie i życzliwość (13). Placówka funkcjonuje zgodnie z zapisem w statucie PTFarm. rozdz. II § 8 p. 4: rozstrząsanie opieki nad zabytkami i przedmiotami związanymi z dziejami farmacji (14).

Zbiory muzealne są eksponowane w wymienionych poniżej placówkach i dostępne w godzinach pracy tych instytucji. Autorem, kierownikiem i koordynatorem ekspozycji Honorowego Muzeum Farmacji Pomorza Towarzystwa Naukowego PTFarm. jest prof. Feliks Gajewski, który z wolontariuszami prowadzi ustawicznie warsztaty historyczno-muzealne w Izbie Muzealnej Farmacji PTFarm. w siedzibie Wydziału Farmaceutycznego AMG (eksp. nr I).

Plaskorzeźba wykonana przez mgr. J. Harasimowicza z apteki „Romańskiej” w Strzelnie.

Ekspozycje

◀ **I. ZBA MUZEALNA FARMACJI PTFarm.** O./Gdańsk, Wydział Farmaceutyczny AMG al. gen. J. Hallera 107, 80-416 Gdańsk tel. (58) 349-31-07, faks (58) 349-32-05 czynna: wtorki i czwartki w godz. 9.00–14.00 opiekun: prof. F. Gajewski z wolontariuszami

Warsztaty z zakresu historii farmacji w IMF. Uczestnicy: prof. dr R. Piękoś, prof. dr A. Radecki, doc. dr P. Zarzycki, prof. dr F. Gajewski.
Fot. D. Omernik

◀ **II. APTEKA „RATUSZOWA”** ul. Długa 54/56, 80-831 Gdańsk tel. (58) 301-51-06 czynna w godzinach otwarcia placówki opiekun: mgr farm. S. Gdaniec z personelem aptecznym (12)

Fot. C. Mil

III. MUZEUM HISTORYCZNE MIASTA GDAŃSKA ▶

Ratusz Głównego Miasta, ul. Długa 46/47, 80-831 Gdańsk www.mhmg.gda.pl, tel. (58) 767-91-28 czynne: pon. i piątki w godz. 10.00–16.00, niedziela godz. 11.00–16.00 (wstęp bezpłatny) czynna: od 15.06.2005 do 15.09.2005 do godz. 18.00 opiekunowie: mgr historii Ewa Szytkiel, mgr hist. Ludwika Skulbaszewska (16, 17)

Replika gdańskiej apteki z lat trzydziestych XX wieku.
Fot. S. Sylwańczyk

IV. APTEKA „POD ORŁEM” ▶

ul. Mestwina 1, 83-130 Pelplin, tel. (58) 536-15-44
czynna w godzinach otwarcia placówki
opiekun: mgr farm. I. Czyżma z personelem
aptecznym (18, 20)

*Stare przepisy farmaceutyczne.
Fot. I. Czyżma*

◀ V. APTEKA „Z. PAWŁOWSKI”

ul. B. Chrobrego 14, 78-460 Barwice
tel. (94) 373-63-55
czynna w godzinach otwarcia placówki
opiekunowie: mgr farm. Z. Pawłowski,
mgr farm. K. Pawłowski,
st. technik farm. Lila Janicka

Fot. J. Rudnikowicz

VI. APTEKA „NADWORNĄ”

ul. Stary Rynek 7, 89-600 Chojnice
tel. (52) 397-20-19
czynna w godzinach otwarcia placówki
opiekunowie: mgr farm. Gabriela Słomion,
mgr farm. Jan Rolewicz,
mgr farm. Małgorzata Rzęska

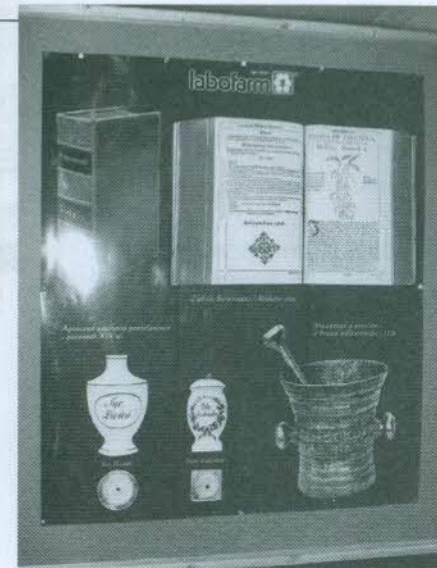
VII. APTEKA „PUCKA” ▶

ul. Wolności 12, 84-100 Puck
tel. (58) 673-25-16
czynna w godzinach otwarcia placówki
opiekunki: mgr farm. Romana Jaroni,
mgr farm. Róża Spryszyńska

Fot. K. Walke

**VIII. WYTWÓRNA LEKÓW
ZIOŁOWYCH LABOFARM ▶**

ul. Lubichowska 176 B, 83-200 Starogard Gd.
tel. (58) 561-20-08, poczta@labofarm.com.pl
www.labofarm.com.pl
czynna w godzinach pracy wytwórni
opiekunowie: mgr farm. T. Pawelek, mgr P. Pawelek
(22, 23) *Fot. W. Gwizdon*

◀ IX. CENTRUM FITOTERAPII PRZY GDAŃSKIM ŻURAWIU
ul. Długie Pobrzeże 28, 80-888 Gdańsk, tel. (58) 305-11-56
e-mail: centrum@labofarm.com.pl
czynna: pon.–piątek w godz. 10.00–17.00, sobota godz. 10.00–14.00
opiekunowie: mgr farm. T. Pawelek, lek. med. mgr farm. J. Struczyński (24)

X. APTEKA „ROMAŃSKA”

ul. Św. Ducha 33, 88-320 Strzelno
tel. (52) 318-96-73
czynna w godzinach otwarcia apteki
opiekunowie: mgr farm. Jan Harasimowicz,
mgr farm. Bogumiła Reinholz z współpracownikami
(25–27)

XI. APTEKA „NOWA” ▶

ul. Reja 5 A, 73-110 Stargard Szczeciński
tel. (91) 577-59-90
czynna w godzinach otwarcia apteki
opiekunowie: mgr farm. Jerzy Waliszewski,
mgr farm. Danuta Waliszewska (28)

Fot. J. Waliszewski

XII. APTEKA „POD ORŁEM”

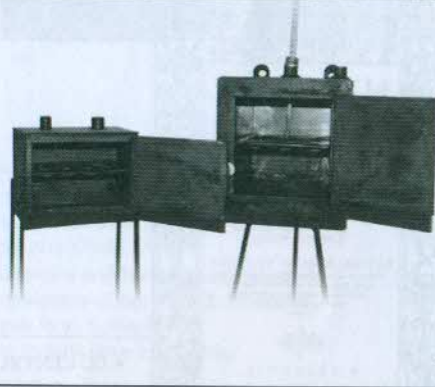
ul. Rynek 12, 86-170 Nowe nad Wisłą
tel. (52) 332-70-39
czynna w godzinach otwarcia placówki
opiekunowie: doc. dr hab. L. Marszał,
mgr farm. M. Marszał (29-31)

XIII. APTEKA „POD KRZYŻEM” ▶

ul. Paderewskiego 8, 88-100 Inowrocław
tel. (52) 355-17-06
czynna w godzinach otwarcia placówki
opiekunowie: dr farm. K. Ośmiałowski,
dr farm. Z. Ośmiałowska

Fot. K. Ośmiałowski

◀ XIV. KATEDRA I ZAKŁAD TECHNOLOGII CHEMICZNEJ ŚRODKÓW LECZNICZYCH AMG

ul. gen. J. Hallera 107, 80-416 Gdańsk
tel. (58) 349-32-51
czynna w godzinach pracy placówki
opiekunowie: prof. dr hab. Franciszek Sączewski,
st. technik chem. Marian Goyke,
technik chem. Aneta Wera i inni współpracownicy
(32-36)

Fot. J. Sławiński

XV. APTEKA „POD ORŁEM” ▶

ul. Księcia Grzymysława 4
86-100 Świecie nad Wisłą, tel. (52) 331-11-80
czynna w godzinach pracy placówki
opiekunowie: mgr farm. Jerzy Kurowski,
mgr farm. Kazimierz Manthey,
Anna Manthey z personelem apteki (37)

Fot. J. Kurowski

XVI. APTEKA „KLAUDIUSZA GALENA”

ul. Piłsudskiego 17, 83-140 Gniew, tel. 535-24-37
czynna w godzinach otwarcia apteki
opiekunowie: mgr farm. E. Raszeja

XVII. KATEDRA I ZAKŁAD ▶ FARMACJI STOSOWANEJ AMG

ul. gen. J. Hallera 107, 80-416 Gdańsk
tel. (58) 349-31-85
czynna w godzinach pracy katedry
opiekun: prof. dr hab. Małgorzata Sznitowska
z współpracownikami (38-43)

Fot. D. Omernik

XVIII. MUZEUM ZIEMII PUCKIEJ IM. FLORIANA CEYNOWY

plac Wolności 28, 84-100 Puck
tel. (58) 673-22-29, faks (58) 673-29-96
czynna w godzinach otwarcia muzeum
opiekun: mgr historii Mirosław Kuklik
z personelem muzeum

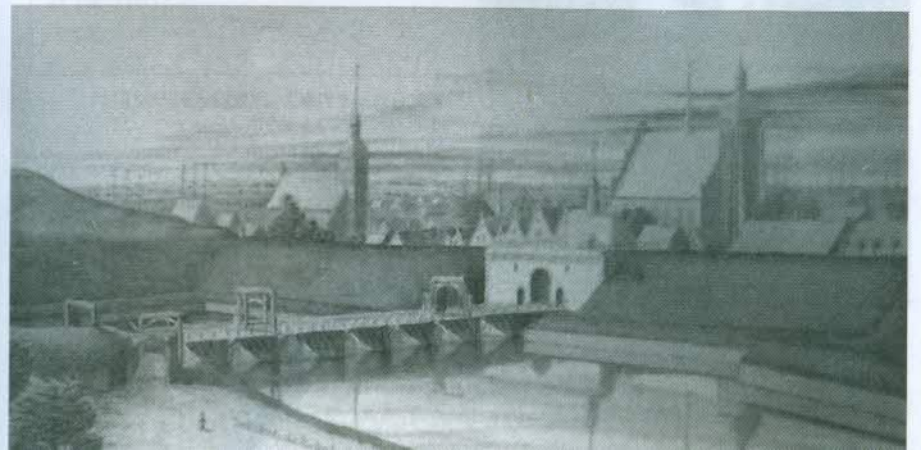
XIX. APTEKA „TRADYCYJNA”

ul. Kozińskiego 1, 80-156 Gdańsk
tel. (58) 324-36-48
czynna w godzinach otwarcia placówki
opiekunki: mgr farm. Sylwia Gajewska
z d. Tuchowska, dr farm. Monika Gajewska

XX. APTEKA „GDAŃSKA” ▶

ul. Szczecińska 23 B, 80-392 Gdańsk
tel. (58) 557-16-85
czynna w godzinach pracy placówki
opiekun: mgr farm. Halina Jenda
z współpracownikami

Fot. H. Jenda

▲ XXI. APTEKA „POD MODRAKIEM”

ul. Gdańska 3 B, 89-632 Brusy, tel. (52) 398-22-33
czynna w godzinach pracy apteki
opiekunowie: mgr farm. Bernard Andrzejczak
mgr farm. Marek Andrzejczak

Fot. M. Andrzejczak

XXII. APTEKA „POD ORLEM” ▶

ul. Rynek 8, 89-240 Kcynia
tel. (52) 384-73-17, faks (52) 589-46-48
czynna w godzinach pracy placówki
opiekunowie: mgr farm. Zygmunt Halkiewicz,
mgr Magdalena Halkiewicz-Ujazdowska (44)

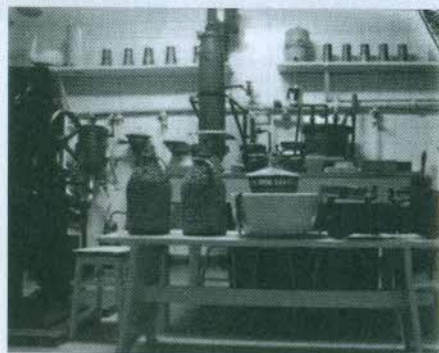
Fot. Z. Halkiewicz

◀ XXIII. APTEKA „POD ŁABĘDZIEM”

ul. Gdańska 5, 85-005 Bydgoszcz
tel./ faks (52) 322-01-87
czynna w godzinach otwarcia apteki
opiekunowie: mgr farm. Bartłomiej Wołyński,
mgr farm. Ł. Wachowska,
mgr hist. Wojciech Ślusarczyk (45-48)

Fot. A. Mazie

XXIV. APTEKA „POD ORLEM”

ul. Rynek 35/36, 86-320 Łasin, tel. (52) 466-43-97
czynna w godzinach otwarcia apteki
opiekunowie: mgr farm. Regina Tyszkiewicz-Lesz-
czyńska, mgr farm. Antoni Leszczyński,
mgr farm. Marcin Leszczyński,
mgr farm. Agnieszka Leszczyńska-Rejdych

XXV. A GDAŃSKIEJ OKRĘGOWEJ
IZBY APTEKARSKIEJ

ul. Batorego 18, 80-251 Gdańsk
tel. (58) 341-16-74
czynna w godzinach pracy biura
opiekun: dr farm. S. Vogel z współpracownikami

▲ XXVI. KATEDRA I ZAKŁAD FARMAKOGNOZJI
Z OGRODEM ROŚLIN LECZNICZYCH AMG

ul. gen. J. Hallera 107, 80-416 Gdańsk
tel. (58) 349-31-61
czynna w godzinach pracy placówki (51-55)

Fot. T. Bączek

XXVII. APTEKA „POD ORLEM”

ul. Boh. Monte Cassino 21, 81-706 Sopot
tel. (58) 551-10-18
czynna w godzinach pracy apteki
opiekun: mgr farm. Krystyna Okońska
z personelem aptecznym

XXVIII. APTEKA „POD GRYFEM”

ul. Starowiejska 34, 81-356 Gdynia
tel. (58) 620-19-82
czynna w godzinach pracy apteki
opiekunowie: dr farm. R. Cichoń,
mgr M. Małecki z personelem (56, 57)

XXIX. APTEKA „NADMORSKA” ▶

ul. Orłowska 66, 81-542 Gdynia
tel. (58) 624-81-24

czynna w godz. pracy apteki
opiekunowie: mgr farm. Marian Kobylecki
z współpracownikami

Fot. M. Kobylecki

XXX. APTEKA „LWOWSKA”

ul. Odrodzenia 23/25, 12-100 Szczytano
tel. (89) 624-28-91

czynna w godzinach pracy apteki
opiekunowie: mgr farm. L. Łazowska,
mgr farm. Janusz Łazowski z współpracownikami
(58, 59)

XXXI. APTEKA „POD NIEDŹWIEDZIEM”

ul. Rynek 19, 83-400 Kościerzyna
tel. (58) 686-20-07

czynna w godzinach pracy apteki
opiekunowie: mgr farm. Anna Michałowska
z właścicielem i personelem placówki

XXXII. APTEKA „KOCIEWSKA”

ul. Wojska Polskiego 25, 83-200 Starogard Gdański
tel. (58) 562-23-73

czynna w godzinach pracy apteki
opiekun: mgr farm. Maximillian Kalima
z właścicielem i personelem placówki

**XXXIII. KATEDRA I ZAKŁAD
TOKSYKOLOGII AMG**

ul. gen. J. Hallera 107, 80-416 Gdańsk
tel. (58) 349-31-70

czynna w godzinach pracy placówki
opiekunowie: prof. dr hab. J. Krechniak,
prof. dr hab. W. Czarnowski z współpracownikami
(60, 61)

XXXIV. WYDZIAŁ FARMACEUTYCZNY AMG

ul. gen. J. Hallera 107, 80-416 Gdańsk
tel./faks (58) 349-32-06, tel.: 349-32-00, 349-32-01
e-mail: farma@amg.gda.pl

czynna w godzinach pracy wydziału
opiekunowie: prof. dr hab. Marek Wesołowski
z dziekanatem wydziału, mgr ekon. Elżbieta
Pilarczyk z personelem aministr.-techn. (62)

XXXV. MUZEUM AMG

al. Zwycięstwa 41/42, 80-210 Gdańsk
w stadium organizacyjnym
tel. (58) 349-32-05

Istniejące pomieszczenia apteczne (eksp. II) ze zbiorami mgr Gdaniec honorowo użycza społeczności farmaceutycznej. Księgozbiory Izby Pamiątek Farmaceutycznych czekały na lepsze czasy. Zarówno były prezes Oddziału Gdańskiego PTFarm prof. Feliks

Gajewski, jak i obecny prezes prof. Marek Wesołowski, a także były wiceprezes prof. Franciszek Sączewski dołożyli wszelkich starań, żeby zbiory te można było także podziwiać w Izbie Muzealnej Farmacji Oddziału Gdańskiego PTFarm., otwartej podczas Ogólnopolskiej Sesji Naukowej

„Farmaceutyczne eksponaty muzealne w Polsce”, która odbyła się 16 kwietnia 1999 roku z okazji 50-lecia Oddziału Gdańskiego PTFarm. Izba Muzealna Farmacji mieści się na Wydziale Farmaceutycznym AM w Gdańsku. Z pewnością był to szczęśliwy dzień dla farmaceutów nie tylko Wybrzeża, lecz i całej Polski. Kolejnym takim szczęśliwym

dniem był 1 marca 2002 roku, kiedy została powołana Sekcja Historii Farmacji Oddziału Gdańskiego PTFarm. Funkcję przewodniczącego powierzono prof. dr. hab. Feliksowi Gajewskiemu (63).

Prof. F. Gajewski i skupieni wokół niego wolontariusze nie tylko wykonują niezbędne czynności związane z muzealnictwem, lecz także publikują ciekawe tematy z zakresu historii farmacji. Gromadzą materiały do tematu „Nekropolie farmaceutyczne Pomorza i byłego województwa elbląskiego regionu działalności PTFarm. Oddział w Gdańsku”. Opracowują dokumentację naukową istniejących obiektów muzealnych. Nawiązują kontakty z innymi farmaceutycznymi muzeami, izbami lub kolekcjonerami na temat wymiany muzealnych duplikatów w celu poszerzenia ekspozycji.

Członek Sekcji Historii Farmacji, właściciel firmy Producent Leków Roślinnych „Labofarm” w Starogardzie Gdańskim i Centrum Fitoterapii przy gdańskim Żurawiu mgr farm. Tadeusz Pawełek od 2002 roku jest wydawcą kwartalnika „Panacea Leki

Ziołowe”, w którym promuje także wiedzę z zakresu historii farmacji.

Zbiory biblioteczne zgromadzone w Izbie Muzealnej Farmacji liczą kilka tysięcy woluminów. Także tyle tysięcy liczą obiekty muzealno-archiwalne. Zabezpieczono kompletne roczniki ponad 20 tytułów czasopism farmaceutycznych, lokalnych i ogólnopolskich, a także kilka

encyklopedii i wiele innych cennych pozycji książkowych o naszej profesji z XVI–XX wieku.

Jeszcze raz serdecznie dziękujemy wszystkim darczyńcom i wolontariuszom za dotychczasową pomoc w zachowaniu honoru i tradycji wspaniałego zawodu farmaceutycznego z wieloma specjalnościami (64).

- Zapraszamy do udziału w powiększaniu istniejących ekspozycji muzealnych w miejscach pracy farmaceutów, a także do zabezpieczenia jeszcze istniejących obiektów kultury materialnej naszej profesji gdziekolwiek by nie były.
- Praktycznych informacji udziela przewodniczący Sekcji Historii Farmacji PTFarm. O./Gdańsk, honorowy prezes Oddziału Gdańskiego PTFarm. – prof. Feliks Gajewski we wtorki i czwartki w godz. 9.00–14.00, tel. 349-31-07, faks (058) 349-32-05, ul. gen. J. Hallera 107, 80-416 Gdańsk.

Feliks Gajewski

Polskie Towarzystwo Farmaceutyczne

Oddział w Gdańsku, Sekcja Historii Farmacji

Feliks Gajewski – prof. n. dr hab., senior, przewodniczący Sekcji Historii Farmacji.

kier. wolontariusz Izby Muzealnej (IMF) PTFarm.

Aleksander Drygas – doc. dr hab., senior, st. wykładowca historii farmacji.

wolontariusz IMF PTFarm. Gdańsk.

Marek Wesołowski – prof. dr hab., prezes PTFarm. Gdańsk, dziekan Wydziału Farmaceutycznego AMG,

kier. K i Z. Chemii Analitycznej AMG.

Stefania Gdaniec – mgr farm., opiekun wolontariusz zbiorów IMF PTFarm. Gdańsk w aptece

„Ratuszowa” Gdańsk, właściciel i kierownik

Jan Majewski – dr farm., przewodniczący Zespołu Sekcji Historii Farmacji PTFarm.

Janina Rudy – mgr farm., senior, asystent wolontariusz IMF PTFarm. Gdańsk.

Maria Dziedzińkiewicz – mgr bibliot., emer. asystent wolontariusz IMF PTFarm. Gdańsk.

Magdalena Smoleń – mgr chem., asystent wolontariusz IMF PTFarm. Gdańsk.

Marian Goyke – st. technik chem., wolontariusz IMF PTFarm. Gdańsk.

Aneta Wera – technik chem., wolontariusz IMF PTFarm. Gdańsk.

Jan Wutkowski – mistrz stolarski, wolontariusz IMF PTFarm. Gdańsk.

Piśmiennictwo

1. (c-p), „Medycyna. Dydaktyka. Wychowanie”, kwartalnik Akademii Medycznej, t. XI, nr 4 / 1979, s. 373–375, Warszawa.
2. G. Zarzycka, „Wieczór Wybrzeża”, nr 219, 27 IX 1978 (6768), s. 4.
3. A. Drygas, „Farm. Pol.”, 34, nr 5 / 1978, s. 313–317.
4. A. Drygas, „Farm. Pol.”, 35, nr 5 / 1979, s. 304–305.
5. A. Drygas, „Farm. Pol.”, 36, nr 1 / 1980, s. 45–48.
6. A. Drygas, Kwartalnik turystyczno-krajoznawczy województw północnych PTTK „Jantarowe Szlaki”, t. 23, nr 1(175) / 1980, s. 43–47.
7. A. Drygas, „Gazeta Gdańska”, 29 VIII 1991, s. 3.
8. F. Gajewski, J. Kruszczyńska-Szymura, Uchwała PTFarm. Gdańsk z 27 VI 1991 r. podjęta na posiedzeniu naukowo-szkoleniowym połączonym z wyborem Komitetu Organizacyjnego Izby Aptekarskiej o przekazaniu Izby Muzealnej wraz ze zbiorami pod nadzór i zarządzanie PTFarm. Oddział Gdańsk.
9. J. Lęgowski, F. Gajewski, Przedsiębiorstwo Zaopatrzenia Farmaceutycznego „Cefarm” Gdańsk, protokół przekazania zbiorów muzealnych z apteki nr 52 PZF „Cefarm” Gdańsk w formie darowizny w dniu 19 V 1992 r. dla Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego Oddział Gdańsk.
10. DJA, „Wieczór Wybrzeża”, 20 V 1992, s. 1.
11. A. Drygas, Protokół posiedzenia grupy inicjatywnej w celu zorganizowania Muzeum Farmacji w Gdańsku w dniu 10 XI 1992 r. w aptece „Ratuszowa” w Gdańsku.
12. F. Gajewski, „Przegląd Farm.”, GOIA, nr 152 / 2005, s. 47–57.
13. F. Gajewski, Materiały XIX Naukowego Zjazdu Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego „Farmacja – tradycja i nowoczesność”, Wrocław 22–24 IX 2004 r., streszczenia, tom I, s. 265.
14. Statut PTFarm.
15. S. Gdaniec, *Farmaceutyczne eksponaty muzealne w Polsce*, PTFarm., Gdańsk 1999, s. 65.

16. E. Szykiel, *Farmaceutyczne eksponaty muzealne w Polsce*, PTFarm., Gdańsk 1999, s. 54.
17. M. Wesołowski, F. Gajewski, „Przegl. Farm.”, GOIA, nr 115 / 2001, s. 12.
18. I. M. Czyżma, *Farmaceutyczne eksponaty muzealne w Polsce*, PTFarm., Gdańsk 1999, s. 66.
19. F. Gajewski, I. M. B. i J. Czyżma, „Przegląd Farm.”, GOIA, nr 139 / 2003, s. 53–56.
20. B. M. I. J. Czyżma, *Album Apteka „Pod Orłem” Pelplin 1921–2003*, 2003.
21. J. Brzezińska, „Farm. Pomorza Środkowego”, nr 7(80) / 1999, s. 56–61.
22. T. Pawelek, *Farmaceutyczne eksponaty muzealne w Polsce*, PTFarm., Gdańsk 1999, s. 62.
23. T. Pawelek, „Herba Polonica”, t. XLIII, nr 2 / 1997, s. 187–189; „Leki Ziołowe Panacea”, nr 1–8 / 2002–2004.
24. T. Pawelek, J. Struczyński, *III Międzynarodowe Forum Fitoterapeutyczne*, Gdańsk 2004, s. 37.
25. Romana Klan, „Express Inowrocławski”, 18 XI 1998, nr 225.
26. M. Szczepańska-Piszcz, „Gazeta Pomorska”, 2 II 2000, s. 12.
27. Redakcja, „Biuletyn Informacyjny Pom. Kuj.”, OIA Bydgoszcz–Toruń–Włocławek, nr 5(40) / 2002.
28. Redakcja, „Apt. Magazyn Torfarm”, nr 3 (32) / 2004, s. 18.
29. L. Marszałł, *Farmaceutyczne eksponaty muzealne w Polsce*, PTFarm., Gdańsk 1999, s. 70.
30. R. Moszczyńska, „Gaz. Farm.”, nr 6(30) / 1995.
31. L. M., „Głos Nowego”, nr 5 (12) / 1997.
32. Z. Brzozowski, M. Goyke, F. Gajewski, I. Kozakiewicz, E. Pomarnacka, J. Sławiński, *Farmaceutyczne eksponaty muzealne w Polsce*, PTFarm., Gdańsk 1999, s. 62.
33. Z. Brzozowski, „Ann. Acad. Med. Gedanensis”, t. XXV, supl. 3 / 1995, s. 211–221.
34. I. Kozakiewicz, ibidem, supl. 5 / 1995, s. 150–151.
35. Ibidem, supl. 4 / 1995, s. 219–220.
36. W. Czarnowski, W. Stożkowska, P. Szefer, F. Sączewski, *Wydział Farmaceutyczny Akademii Medycznej w Gdańsku*, Gdańsk 1992, s. 15, 30.
37. K. Manthey, „Biul. Inf. Pom. Kuj.”, OIA Bydgoszcz–Toruń–Włocławek, nr 3(20) / 1999, s. 32.
38. S. Janicki, „Ann. Acad. Med. Gedanensis”, t. XXV, supl. 3, 1995, s. 175–186; supl. 4 / 1995, s. 63–65.
39. I. Kozakiewicz, ibidem, supl. 5 / 1995, s. 147–148.
40. S. Janicki, „Przegl. Farm.”, GOIA, nr 15 / 1993, s. 38.
41. I. Stechnij, „Farm. Pol.”, nr 11(501) / 1997, s. 53.
42. E. R., „Farm. Pol.”, 33(570) / 1977.
43. W. Czarnowski, W. Stożkowska, P. Szefer, F. Sączewski, *Wydział Farmaceutyczny Akademii Medycznej w Gdańsku*, Gdańsk 1992, s. 27.
44. A. Drygas, „Acta Media Premisliensa”, t. XXIII, 2002, s. 73–80.
45. B. Wodyński, *Farmaceutyczne Eksponaty Muzealne w Polsce*, PTFarm., Gdańsk 1999, s. 68.
46. A. Słupecka, „Biul. Inf. Pom. Kuj.”, OIA, nr 5(28) / 2000, s. 19–23.
47. S. Kucharski, ibidem, nr 4(57) / 2004, s. 29; „Gazeta Farm.”, nr 3(143) / 2004, s. 57.
48. A. Drygas, B. Wachulec, B. Wodyński, *Apteka „Pod Łabędziem” w Bydgoszczy 150 lat*, BDW „Margrafen”, Bydgoszcz 2003.
49. B. Siedlecki, „Farm. Pol.”, nr 31 / 1975, s. 689–693.
50. Ibidem, *Historia aptek Grudziądzka i okolicy*, Grudziądzkie Towarzystwo Kultury, 1999, s. 79.
51. W. Cisowski, „Ann. Acad. Med. Gedanensis”, t. XXV, supl. 3 / 1995, s. 187–205.
52. W. Dembińska-Migas, ibidem, supl. 4 / 1995, s. 127–129.
53. M. Zielińska-Stasiek, ibidem, supl. 4, 1995, s. 79–81.
54. W. Czarnowski, W. Stożkowska, P. Szefer, F. Sączewski, *Wydział Farmaceutyczny Akademii Medycznej w Gdańsku*, Gdańsk 1992, s. 28.
55. M. Zielińska-Stasiek, „Gazeta AMG”, nr 3 / 2004, s. 25.
56. A. Drygas, „Farm. Pol.”, 39(12) / 1983, s. 732–742.
57. F. Nowak, „Farm. Pol.”, 38 (12) / 1982, s. 689.
58. L. Łazowska, „Tygodnik Mazur” – pismo Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Szczytnie, nr 7(10) / 1990, rok 2, 18 III 1990.
59. Z. Lech, „Farm. Pol.”, 38 (12) / 1982, s. 705–710.
60. J. Krechniak, K. Wrześniowska, „Ann. Acad. Gedanensis”, t. XXV, supl. 3 / 1995, s. 223–231.
61. W. Czarnowski, W. Stożkowska, P. Szefer, F. Sączewski, *Wydział Farmaceutyczny Akademii Medycznej w Gdańsku*, Gdańsk 1992, s. 31.
62. Ibidem, 1992, s. 1–32.
63. M. Wesołowski, „Przegl. Farm.”, GOIA, nr 121 / 2002, s. 13.
64. F. Gajewski, „Czasopismo Apt.”, nr 2 / 2005, s. 60–62.